

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5879

[Total No. of Pages : 4

[6449]-301

M.Com. (Part - II) (SODL)

201 - I : BUSINESS FINANCE

(2019 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any five out of the following :

[10]

- a) What is Business Finance?
- b) What is meaning of strategy?
- c) State the two important tasks of a financial manager.
- d) What do you understand by Stars?
- e) What is the meaning of over capitalization?
- f) What do you mean by Debentures?
- g) Define lending.

Q2) Answer any four out of the following :

[20]

- a) Explain the impact of over capitalization.
- b) Explain the need of Time Value of Money.
- c) Explain the income theory of capitalization.
- d) State the characteristics of equity shares.
- e) Explain the advantages of Working Capital?
- f) State the importance of financial planning

P.T.O.

Q3) Answer any four out of the following :

[20]

- a) What are the sources of short term capital?
- b) Differentiate between fixed capital & working capital.
- c) What are the types of Debentures?
- d) Write short note on commercial paper.
- e) Explain the objectives of Business Finance.
- f) Explain the disadvantages of stable dividend policy.

Q4) Answer any two out of the following :

[20]

- a) Explaining the concept of the timely value of money. Explain the components that determine the timely value of the money.
- b) What is financial forecasting ? Explain how it differs from financial planning.
- c) What is financial planning? Explain the limitations of financial planning.
- d) What do you mean by Dividend Policy? Explain the External factors affecting on Dividend Policy.

Total No. of Questions : 4]

PD-5879

[6449]-301

M.Com. (Part - II) (SODL)

201 - I : व्यावसायिक वित्त
(2019 Pattern) (Semester - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा :

[10]

- अ) व्यवसाय वित्त म्हणजे काय?
- ब) रणनीतीचा अर्थ काय?
- क) वित्तीय व्यवस्थापकाची दोन महत्त्वाची कामे सांगा.
- ड) स्टार्स म्हणजे काय?
- इ) अधिभांडवलीकरण म्हणजे काय?
- फ) डिबेंचर्स म्हणजे काय?
- य) कर्ज देण्याची व्याख्या करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा :

[20]

- अ) अधिकभांडवलीकरणाचा परिणाम स्पष्ट करा.
- ब) पैशाच्या वेळेच्या मूल्याची आवश्यकता स्पष्ट करा.
- क) भांडवलीकरणाचा उत्पन्न सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ड) समहक्क भागांची वैशिष्ट्ये सांगा.
- इ) खेळत्या भांडवलाचे फायदे स्पष्ट करा?
- फ) आर्थिक नियोजनाचे महत्व सांगा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा :

[20]

- अ) अल्पकालीन भांडवलाचे स्रोत कोणते आहेत?
- ब) स्थिर भांडवल आणि खेळते भांडवल यांच्यातील फरक सांगा.
- क) कर्जरोख्यांचे प्रकार कोणते आहेत?
- ड) “व्यावसायिक दस्तऐवज” छोटी टीप लिहा.
- इ) व्यवसाय वित्तपुरवठ्याची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- फ) स्थिर लाभांश धोरणाचे तोटे स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :

[20]

- अ) पैशाच्या सममूल्याची संकल्पना स्पष्ट करा. पैशाचे सममूल्य ठरवणारे घटक स्पष्ट करा.
- ब) आर्थिक अंदाज म्हणजे काय? ते आर्थिक नियोजनापेक्षा कसे वेगळे आहे ते स्पष्ट करा.
- क) आर्थिक नियोजन म्हणजे काय? प्रतिक नियोजनाच्या मर्यादा स्पष्ट करा.
- ड) लाभांश धोरण म्हणजे काय? लाभांश धोरणावर परिणाम करणारे बाह्य घटक स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5880

[Total No. of Pages : 4

[6449]-302

M.Com. (SODL)

**202A - I/202B-I : RESEARCH METHODOLOGY FOR
BUSINESS**

(2019 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five of the following :

[10]

- a) Define Research.
- b) What do you mean by plagiarism?
- c) What do you mean by Literature review?
- d) Which tests are applied in testing of hypothesis?
- e) What do you mean by Secondary data?
- f) What do you mean by Bibliography?

Q2) Write notes of any four of the following :

[20]

- a) Write the characteristics of Research.
- b) Role of Computer in Research.
- c) Types of Research.
- d) Types of Measurement.
- e) Importance of Research Report.
- f) SPSS.

P.T.O.

Q3) Answer any four of the following :

[20]

- a) Write steps in Research.
- b) Write types of Research Design.
- c) Explain advantages of primary data.
- d) Explain the bibliographical contents.
- e) Write importance of Report writing.
- f) Explain the procedure for Hypothesis testing.

Q4) Attempt any two of the following :

[20]

- a) What do you mean by Research design? Explain the steps of Research Design.
- b) Write types of Research Report.
- c) Write the types of Data Collection.

Total No. of Questions : 4]

PD-5880

[6449]-302

M.Com. (SODL)

202A - I/202B-I : RESEARCH METHODOLOGY FOR
BUSINESS

(व्यावसायिक संशोधन पद्धती)

(2019 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा

[10]

- अ) संशोधनाची व्याख्या लिहा.
- ब) वाङ्मयचौर्य म्हणजे काय?
- क) संशोधन साहित्याचा आढावा म्हणजे काय?
- ड) गृहितकाचे परिक्षण करताना कोणत्या चाचण्यांचा वापर केला जातो?
- इ) दुय्यम माहिती कशाला म्हणतात?
- फ) संदर्भग्रंथ म्हणजे काय?

प्रश्न 2) टीपा द्या (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) संशोधनाची वैशिष्ट्ये
- ब) संगणकाची संशोधनातील भूमिका
- क) संशोधनाचे प्रकार
- ड) मापनाचे प्रकार
- इ) संशोधन अहवालाचे महत्व
- फ) SPSS.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[20]

- अ) संशोधनातील पायऱ्या लिहा
- ब) संशोधन आराखड्याचे प्रकार लिहा.
- क) प्राथमिक माहितीचे फायदे लिहा.
- ड) संदर्भ सामग्री स्पष्ट करा.
- इ) अहवाल लेखनाचे महत्व लिहा.
- फ) गृहितक चाचणीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[20]

- अ) संशोधन आराखडा म्हणजे काय? संशोधन आराखड्याच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.
- ब) संशोधन अहवालाचे प्रकार लिहा.
- क) माहिती संकलनाचे प्रकार लिहा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5881

[Total No. of Pages : 2

[6449]-303

M.Com. (Part - II) (SODL)
203-I : ADVANCED AUDITING
(2019 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five of the following:

[10]

- a) What is mean by vouching?
- b) Explain the aim of the Audit working paper.
- c) What are the books to be maintained by companies that act for audit purposes?
- d) What is meant by Buy Back Share?
- e) Who issues guidelines related to corporate governance in India?
- f) State the objective of Corporate governance.

Q2) Attempt any four of the following:

[20]

- a) Explain the basic principles of governing an audit.
- b) Write a short note on the audit procedure for shares issued at discount and at premium.
- c) Explain the provisions related to corporate Governance as per companies Act 2013.
- d) Which factors to be considered in the use of CAATs?
- e) What are the basic elements of an audit report?
- f) What is the power of the inspector as per the Companies Act?

P.T.O.

Q3) Attempt any four of the following:

[20]

- a) Explain vouching of preliminary expenses and deferred expenditure.
- b) Explain the audit steps in case of forfeiture shares.
- c) Write the rights and duties of the Audit committee as per SEBI clause 49.
- d) What are the types of certifications?
- e) Explain the mode of Issuing CGCC.
- f) Explain the review of General EDP controls.

Q4) Attempt any two of the following:

[20]

- a) State the advantages and disadvantages of audit programmed.
- b) Explain the audit procedures in relation to issue of shares.
- c) Discuss the main provisions related to Corporate Governance as per SEBI Clause-49.
- d) Examine auditing in an EDP environment.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5882

[Total No. of Pages : 4

[6449]-304

M.Com. (SODL)

**205-I : LAWS RELATING TO INTERNATIONAL
BUSINESS**

(2019 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five of the following :

[5 × 2 = 10]

- a) Define International Law.
- b) State two objectives of International Business.
- c) What is meant by International Trade Rate?
- d) State the meaning of the Concept of 'International Business Environment'.
- e) What is Environment Protection?
- f) State two sources of International Arbitration Law.

Q2) Write notes on any four of the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Drivers of International Business.
- b) Nature and Development of International Law.
- c) Technological Environment.
- d) Non-tariff Barriers.
- e) Norms of International Environment Law.
- f) Main features of International Commercial Arbitration.

P.T.O.

Q3) Answer any four of the following questions :

[4 × 5 = 20]

- a) Explain the Scope of International Business.
- b) Explain the Balance of Payments in International Trade.
- c) Describe the role of the United Nations in International Trade.
- d) Explain the objectives of India's Foreign Trade Policy.
- e) Write a note on 'United Nations Conference'.
- f) Explain the role of 'UNCITRAL'.

Q4) Attempt any two of the following :

[2 × 10 = 20]

- a) State the meaning of International Law and Explain in detail the Sources of International Law.
- b) Explain in detail the Export Promotion Measures.
- c) Explain in detail the Enforcement of Foreign Awards in India.

Total No. of Questions : 4]

PD-5882

[6449]-304

M.Com. (SODL)

205-I : LAWS RELATING TO INTERNATIONAL
BUSINESS

(2019 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा :

[5 × 2 = 10]

- अ) आंतरराष्ट्रीय कायद्याची व्याख्या द्या.
- ब) आंतरराष्ट्रीय व्यवसायाची दोन उद्दिष्टे सांगा.
- क) आंतरराष्ट्रीय व्यापार दर म्हणजे काय?
- ड) 'आंतरराष्ट्रीय व्यवसाय पर्यावरण' ही संकल्पनेचा अर्थ सांगा.
- इ) पर्यावरण संरक्षण म्हणजे काय?
- फ) आंतरराष्ट्रीय लवाद कायद्याचे दोन स्रोत सांगा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा :

[4 × 5 = 20]

- अ) आंतरराष्ट्रीय व्यवसायाचे चालक
- ब) आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे स्वरूप आणि विकास
- क) तांत्रिक पर्यावरण
- ड) गैर-प्रशुल्क आडथळे
- इ) आंतरराष्ट्रीय पर्यावरण कायद्याचे निकष
- फ) आंतरराष्ट्रीय व्यावसायिक लवादाची मुख्य वैशिष्ट्ये

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

[4 × 5 = 20]

- अ) आंतरराष्ट्रीय व्यवसायाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- ब) आंतरराष्ट्रीय व्यापारातील व्यवहार तोल स्पष्ट करा.
- क) आंतरराष्ट्रीय व्यापारात संयुक्त राष्ट्रांची भूमिका विशद करा.
- ड) भारताच्या परकीय व्यापार धोरणाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- इ) 'संयुक्त राष्ट्र परिषद' यावर टिप लिहा.
- फ) 'UNCITRAL' ची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

[2 × 10 = 20]

- अ) आंतरराष्ट्रीय कायद्याचा अर्थ सांगून आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे स्रोत सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) निर्यात प्रोत्साहन उपाय सविस्तर स्पष्ट करा.
- क) भारतातील विदेशी पुरस्कारांची अंमलबजावणी सविस्तर स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5883

[Total No. of Pages : 2

[6449]-305

M.Com. - II (SODL)

207-I : COST AUDIT - I

(2019 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.***
- 2) Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any five of the following:

[5 × 2 = 10]

- a) What is cost audit?
- b) What are the objectives of cost audit?
- c) What are the qualifications of cost auditor?
- d) What is cost records?
- e) What is black-box approach?
- f) What is XBRL?

Q2) Answer any four of the following:

[4 × 5 = 20]

- a) Efficiency cost audit
- b) Disqualification of a cost auditor
- c) Electronic data processing
- d) Audit note
- e) Cost audit report
- f) Objectives of system audit

P.T.O.

Q3) Answer any four of the following:

[4 × 5 = 20]

- a) State the scope of cost audit.
- b) Discuss the appointment of a cost auditor.
- c) State the objective of audit working paper.
- d) State the reasons for removal of a cost auditor.
- e) Explain difference between 'notes' and 'qualification'.
- f) State the objectives of conducting social audit.

Q4) Attempt any two of the following:

[2 × 10 = 20]

- a) Discuss the advantages and disadvantages of cost audit.
- b) Explain the rights and powers of a cost auditor.
- c) Discuss in details the contents of the cost audit report.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5884

[Total No. of Pages : 4

[6449]-306

M.Com. (SODL)

209- I : CO-OPERATIVE CREDIT SYSTEM

(2019 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five of the following :

[5 × 2 = 10]

- a) What is meant by loan?
- b) State the types of loan.
- c) State the meaning of Mid-term Loan.
- d) State the two advantages of Short-term Loan.
- e) What is meant by Agriculture Credit Co-operative Society?
- f) State two objectives of Rural Co-operative Bank.

Q2) Write notes on any four of the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Importance of Agriculture Loan.
- b) Limitations of Loan System.
- c) Features of Mid-term Loan.
- d) Disadvantages of Short-term Loan.
- e) State Co-operative Bank.
- f) Functions of Rural Co-operative Bank.

P.T.O.

Q3) Answer any four of the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Explain the features of loan.
- b) Explain the advantages of Mid-term Loan.
- c) Describe the features of Long-term Loan.
- d) Explain the objectives of District Central Co-operative Bank.
- e) Write a note on 'Non-agricultural Credit Society'.
- f) Explain the functions of NABARD.

Q4) Attempt any two of the following :

[2 × 10 = 20]

- a) What is Agriculture Loan? Explain in detail the various sources of agriculture loan.
- b) What is meant by Long-term Loan? Explain in detail the advantages and disadvantages of Long-term Loan.
- c) Explain in detail the Problems and Prospects of Rural Co-operative Banks.

Total No. of Questions : 4]

PD-5884

[6449]-306

M.Com. (SODL)

209- I : CO-OPERATIVE CREDIT SYSTEM

(2019 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[5 × 2 = 10]

- अ) कर्ज म्हणजे काय?
- ब) कर्जाचे प्रकार सांगा.
- क) मध्यम मुदतीच्या कर्जाचा अर्थ सांगा.
- ड) अल्पकालिन कर्जाचे दोन फायदे सांगा.
- इ) कृषी पत सहकारी संस्था म्हणजे काय?
- फ) ग्रामीण सहकारी बँकेची दोन उद्दिष्टे सांगा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा.

[4 × 5 = 20]

- अ) कृषी कर्जाचे महत्व
- ब) कर्ज प्रणालीच्या मर्यादा
- क) मध्यमकालिन कर्जाची वैशिष्ट्ये
- ड) अल्प कालीन कर्जाचे तोटे
- इ) राज्य सहकारी बँक
- फ) ग्रामिण सहकारी बँकेची कार्ये

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[4 × 5 = 20]

- अ) कर्जाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ब) मध्यम कालीन कर्जाचे फायदे स्पष्ट करा.
- क) दीर्घकालीन कर्जाची वैशिष्ट्ये विशद करा.
- ड) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- इ) 'बिगर कृषी पतसंस्था' यावर टिप लिहा.
- फ) नाबार्डची कार्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[2 × 10 = 20]

- अ) कृषी कर्ज म्हणजे काय? कृषी कर्जाचे विविध स्रोत सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) दीर्घकालीन कर्ज म्हणजे काय? दीर्घकालीन कर्जाचे फायदे व तोटे सविस्तर स्पष्ट करा.
- क) ग्रामिण सहकारी बँकांच्या समस्या व भवितव्य सविस्तर स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5885

[Total No. of Pages : 6

[6449]-307

M.Com. (SODL)

211-I : ENTREPRENEURIAL BEHAVIOR

(2019 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicates full marks.*

Q1) Attempt any five of the following :

[5 × 2 = 10]

- i) Which of the following is a component of entrepreneurship training?
 - a) Filing tax returns
 - b) Practical exposure and business planning
 - c) Learning ancient history
 - d) Studying political science
- ii) The main objective of entrepreneurship training is to:
 - a) Increase tax benefits
 - b) Encourage job-seeking behavior
 - c) Enhance entrepreneurial knowledge and skills
 - d) Support monopolies
- iii) Why is entrepreneurship in the service sector gaining importance?
 - a) It requires more capital
 - b) It has limited job creation
 - c) It offers wide scope and lower investment barriers
 - d) It focuses only on rural areas

P.T.O.

- iv) One major limitation to entrepreneurship attitudes is:
 - a) Access to financial capital
 - b) Inadequate technological support
 - c) Fear of failure due to societal beliefs
 - d) Lack of government regulations
- v) Which of the following is a key qualification or skill for an effective trainer/motivator?
 - a) Advanced knowledge of accounting principles
 - b) Strong communication and interpersonal skills
 - c) Ability to memorize large texts
 - d) Fluency in multiple languages only
- vi) Which of the following is the first step in the process of identifying and assessing a business opportunity?
 - a) Conducting a market survey
 - b) Selecting a business location
 - c) Recognizing customer needs and market gaps
 - d) Launching a pilot product

Q2) Answer any four of the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Explain tools and techniques used for behavioral tests in entrepreneurship assessment.
- b) Describe the components of an entrepreneurship training program.
- c) What are the sources of development of achievement motivation?
- d) Discuss the problems faced in entrepreneurship due to beliefs and attitude limitations.
- e) Explain the process of identifying and assessing a business opportunity.
- f) What is the significance of market surveys for entrepreneurs?

Q3) Write notes on any four of the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Features of entrepreneurship
- b) Entrepreneurial qualities
- c) Objectives of entrepreneurship training
- d) Training methodologies used in entrepreneurship
- e) Role and skills of a trainer-motivator
- f) Scope for entrepreneurship in the service sector

Q4) Attempt any two of the following :

[2 × 10 = 20]

- a) Discuss in detail the needs and significance of entrepreneurship training in today's scenario.
- b) Explain the skills required for effective entrepreneurship development.
- c) Describe the role, need, and importance of a motivator in boosting entrepreneurship training support.

Total No. of Questions : 4]

PD-5885

[6449]-307

M.Com. (SODL)

211-I : उद्योजकीय वर्तन
(2019 Pattern) (Semester - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[5 × 2 = 10]

- i) खालीलपैकी कोणता उद्योजकता प्रशिक्षणाचा घटक आहे.
 - अ) टॅक्स रिटर्न भरणे
 - ब) व्यावहारिक अनुभव आणि व्यवसाय नियोजन
 - क) प्राचीन इतिहास शिकणे
 - ड) राज्यशास्त्राचा अभ्यास
- ii) उद्योजकता प्रशिक्षणाचे मुख्य उद्दीष्ट हे आहे.
 - अ) कर लाभ वाढवणे
 - ब) नौकरी शोधण्याच्या वर्तनाला प्रोत्साहन द्या
 - क) उद्योजकीय ज्ञान आणि कौशल्य वाढवणे
 - ड) मत्तेदारीचे समर्थन करणे
- iii) सेवा क्षेत्रात उद्योजकतेला महत्व का मिळत आहे.
 - अ) त्यासाठी अधिक भांडवल लागते
 - ब) मर्यादित रोजगार निर्मिती होते
 - क) हे विस्तृत व्याप्ती आणि कमी गुंतवणुकीचे अडथळे निर्माण करते
 - ड) हे फक्त ग्रामीण भागावर लक्ष केन्द्रित करते

- iv) उद्योजकता विकासातील श्रद्धा आणि दृष्टीकोणांशी संबंधित एक प्रमुख मर्यादा म्हणजे :
- अ) आर्थिक भांडवल प्रवेश
 - ब) अपुरा तांत्रिक आधार
 - क) सामाजिक समजुतीमुळे अपयशाची भीती
 - ड) सरकारी नियमांचा अभाव
- v) प्रभावी प्रशिक्षक-प्रेरक म्हणून खालीलपैकी कोणते पात्रता किंवा कौशल्य महत्वाचे आहे.
- अ) अकाउंटिंग तत्वांचे प्रगत ज्ञान
 - ब) मदबूत संवाद आणि परस्पर कौशल्य
 - क) मोठे मजकूर लक्ष्यात ठेवण्याची क्षमता
 - ड) फक्त अनेक भाषांमध्ये अस्खलिखितता
- vi) व्यवसाय संधी ओळखण्याच्या आणि मूल्यांकन करण्याच्या प्रक्रियेतील खालीलपैकी कोणते पहिले पाऊल आहे.
- अ) बाजार सर्वेक्षण करणे
 - ब) व्यवसायचे स्थान निवडणे
 - क) ग्राहकांच्या गरजा अन बाजारपेठेतील तफावत ओळखणे
 - ड) पायलट प्रॉडक्ट लाँच करणे

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्नांती उत्तरे लिहा.

[4 × 5 = 20]

- अ) उद्योजकता मुलंकनात वर्तणुकीच्या चाचण्यांसाठी वापरल्या जाणाऱ्या साधने आणि तंत्रांचे स्पष्टीकरण द्या.
- ब) उद्योजकता प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या घटकांचे वर्णन करा.
- क) यशाच्या प्रेरणेचे स्रोत कोणते आहेत.
- ड) श्रद्धा आणि वृत्तीच्या मर्यादानुळे उद्योजकतेमध्ये येणाऱ्या समस्यांवर चर्चा करा.
- इ) व्यवसाय संधी ओळखण्याची आणि मूल्यांकन करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- फ) उद्योजकांसाठी बाजार सर्वेक्षणांचे महत्व काय आहे.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्नावर थोडक्यात टिपा लिहा.

[4 × 5 = 20]

- अ) उद्योजकतेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ब) उद्योजकीय गुण स्पष्ट करा.
- क) उद्योजकता प्रशिक्षणाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- ड) उद्योजकतेमध्ये वापरल्या जाणाऱ्या प्रशिक्षण पद्धती स्पष्ट करा.
- इ) प्रशिक्षक – प्रेरकांची भूमिका आणि कौशल्य स्पष्ट करा.
- फ) सेवा क्षेत्रात उद्योजकतेला वाव स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा

[2 × 10 = 20]

- अ) आजच्या परिस्थितीत उद्योजकता प्रशिक्षणाच्या गरजा आणि महत्व यावर सविस्तर चर्चा करा.
- ब) प्रभावी उद्योजकता विकासासाठी आवश्यक कौशल्य स्पष्ट करा.
- क) उद्योजकता प्रशिक्षण समर्थनाला चालना देण्यासाठी प्रेरकाची भूमिका, गरजा आणि महत्व स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5886

[Total No. of Pages : 4

[6449]-308

M.Com. (Part - II) (SODL)

213-I : HUMAN RESOURCE MANAGEMENT

(2019 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five of the following.

[5 × 2 = 10]

- a) State the Term HRM.
- b) What is Selection?
- c) What is Training?
- d) Describe the term Competency.
- e) What is Management By Objective?
- f) What do you mean by 360 degree appraisal?

Q2) Write notes on any four of the following.

[4 × 5 = 20]

- a) Explain the Challenges of Human Resource Management.
- b) Explain the process of Human Resource Planning
- c) State the types of Retirement.
- d) What is vestibule Training?
- e) What are the objectives of Performance Appraisal.
- f) Write a note on Job Description.

P.T.O.

Q3) Answer any Four of the following.

[4 × 5 = 20]

- a) Write a note on Network Organisation.
- b) Explain the objectives of Human Resource Planning.
- c) State the process of Selection.
- d) Discuss the merits and demerits of on job training.
- e) Explain the types of Promotion.
- f) What do you mean by Job Enlargement?

Q4) Attempt any two of the following.

[2 × 10 = 20]

- a) What is Human Resource Management? State its functions.
- b) Explain the methods of Performance Appraisal.
- c) Explain the various methods of Training.

Total No. of Questions : 4]

PD-5886

[6449]-308

M.Com. (Part - II) (SODL)

213-I : HUMAN RESOURCE MANAGEMENT

(2019 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[5 × 2 = 10]

- अ) मानवी संसाधन व्यवस्थापन हि संज्ञा स्पष्ट करा.
- ब) कर्मचारी निवड म्हणजे काय?
- क) प्रशिक्षण म्हणजे काय?
- ड) योग्यता हि संज्ञा स्पष्ट करा.
- इ) उद्दिष्टानुसार व्यवस्थापन म्हणजे काय?
- फ) 360 अंश मूल्यमापन म्हणजे काय?

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[4 × 5 = 20]

- अ) मानव संसाधन व्यवस्थापनातील आव्हाने स्पष्ट करा.
- ब) मानव संसाधन नियोजनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- क) निवृत्तीचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ड) वेस्टिब्युल प्रशिक्षण म्हणजे काय?
- इ) कार्य मूल्यमापनाची उद्दिष्टे काय आहेत.
- फ) कामाचे स्वरूप यावर टीप लिहा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[4 × 5 = 20]

- अ) नेटवर्क ऑर्गनायझेशन यावर टीप लिहा.
- ब) मानव संसाधन नियोजनाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- क) कर्मचारी निवडीची प्रक्रिया सांगा.
- ड) कर्मचाऱ्यांचे काम चालू असतानाच्या प्रशिक्षणाचे फायदे आणि तोटे यावर चर्चा करा.
- इ) पदोन्नतीचे प्रकार स्पष्ट करा.
- फ) 'कार्य विस्तारण' थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[2 × 10 = 20]

- अ) मानव संसाधन व्यवस्थापन म्हणजे काय? त्याची कार्ये सांगा.
- ब) कार्य मूल्यमापनाच्या पद्धती स्पष्ट करा.
- क) प्रशिक्षणाच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5887

[Total No. of Pages : 4

[6449]-309

M.Com. (SODL)

**215-I : FOREIGN EXCHANGE
(2019 Pattern) (Semester - III)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five of the following :

[5 × 2 = 10]

- a) What do you mean by foreign exchange?
- b) What is Spot Market?
- c) What is Resident Foreign Currency Account?
- d) State the meaning of Letter to Credit
- e) What is Bill of lading?
- f) What is Pre-shipment Credit?

Q2) Write notes on any four of the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Participants of foreign exchange market.
- b) Factors Influencing foreign exchange rate.
- c) Objectives of Foreign Trade Documentation.
- d) Export Credit Guarantee Corporation (ECGC) of India.
- e) Medium-term credit.
- f) Features of Forward market.

P.T.O.

Q3) Answer any four of the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Explain the origin of Foreign Exchange Management Act 2000.
- b) Explain the structure of Indian Foreign Exchange Market.
- c) Describe the features of foreign exchange market.
- d) State the features of Spot market.
- e) Explain the types of Letter of credit.
- f) Distinguish between pre-shipment credit and post-shipment credit.

Q4) Attempt any two of the following :

[2 × 10 = 20]

- a) What is EXIM bank? Explain the functions of EXIM Bank.
- b) Explain the Role of Reserve Bank of India in Foreign Exchange Market.
- c) Explain the Risk in Foreign Exchange Market.

Total No. of Questions : 4]

PD-5887

[6449]-309

M.Com. (SODL)

215-I : FOREIGN EXCHANGE

(2019 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रयत्न करा :

[5 × 2 = 10]

- अ) परकीय चलन म्हणजे काय?
- ब) हजर बाजारपेठ म्हणजे काय?
- क) रहिवासी परकीय चलन खाते म्हणजे काय?
- ड) पत पत्राचा अर्थ सांगा.
- इ) नौभरण पत्र म्हणजे काय?
- फ) पुर्व-नौभरण वित्तव्यवस्था म्हणजे काय?

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार बाबींवर टिपा लिहा :

[4 × 5 = 20]

- अ) परकीय विनिमय बाजारातील सहभागी घटक.
- ब) परकीय चलन दरावर परिणाम करणारे घटक.
- क) परकीय व्यापार दस्तऐवजीकरणाची उद्दिष्टे.
- ड) भारताची निर्यात पत हमी महामंडळ.
- इ) मध्यम मुदतीची पत.
- फ) वायदा बाजाराची वैशिष्ट्ये.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही चार उत्तरे द्या :

[4 × 5 = 20]

- अ) परकीय चलन व्यवस्थापन कायदा 2000 चा उगम स्पष्ट करा.
- ब) भारतीय परकीय चलन बाजाराची रचना स्पष्ट करा.
- क) परकीय चलन बाजाराची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ड) हजर बाजाराची वैशिष्ट्ये सांगा.
- इ) पत पत्राचे प्रकार स्पष्ट करा.
- फ) पूर्व-नौभरण वित्तव्यवस्था आणि नौभरणानंतरची वित्तव्यवस्था यातील फरक स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :

[2 × 10 = 20]

- अ) आयात निर्यात बँक म्हणजे काय? आयात निर्यात बँकेचे कार्य स्पष्ट करा.
- ब) परकीय चलन बाजारातील भारतीय रिझर्व्ह बँकेची भूमिका स्पष्ट करा.
- क) परकीय चलन बाजारात जोखीम स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5888

[Total No. of Pages : 4

[6449]-310

M.Com. (SODL)

217- I : INTERNATIONAL MARKETING

(2019 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five of the following :

[5 × 2 = 10]

- a) What are the key challenges in International Marketing?
- b) What are the key factors affecting the International Marketing Environment?
- c) What is International Marketing Mix?
- d) What is the role of EXIM Bank in International Trade?
- e) Name any two Indian brands that have a strong international presence.
- f) Define the term “Trade Barriers” in International Marketing.

Q2) Write notes on any four of the following :

[4 × 5 = 20]

- a) What are the major challenges and opportunities in International Marketing?
- b) Explain the significance of socio-cultural factors in International Marketing with examples.
- c) State the Factors Involved in Distribution Systems.
- d) Write a note on Microeconomic Environment.
- e) Explain the International Product Policy and its significance.
- f) Explain how globalization has impacted International Marketing.

P.T.O.

Q3) Answer any four of the following :

[4 × 5 = 20]

- a) How does advertising differ in International Markets compared to domestic markets?
- b) Analyze the competitive advantages Indian firms have in the global market.
- c) Describe the role of EXIM Bank in facilitating international trade.
- d) How do financial institutions help in reducing export risks?
- e) Explain the process of obtaining financial assistance for export businesses.
- f) What are the major challenges in International Market Segmentation?

Q4) Attempt any two of the following :

[2 × 10 = 20]

- a) Explain the role of cultural and technological factors in International Marketing with examples.
- b) Explain the recent Import and Export Policies in India.
- c) What financial and fiscal incentives does the Indian Government provide to exporters?

Total No. of Questions : 4]

PD-5888

[6449]-310

M.Com. (SODL)

217- I : INTERNATIONAL MARKETING

(2019 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[5 × 2 = 10]

- अ) आंतरराष्ट्रीय विपणनातील प्रमुख आव्हाने कोणती आहेत?
- ब) आंतरराष्ट्रीय विपणन वातावरणावर परिणाम करणारे प्रमुख घटक कोणते आहेत?
- क) आंतरराष्ट्रीय विपणन मिश्रण म्हणजे काय?
- ड) आंतरराष्ट्रीय व्यापारात एक्झिम बँकेची भूमिका काय आहे?
- इ) आंतरराष्ट्रीय स्तरावर मजबूत उपस्थिती असलेल्या कोणत्याही दोन भारतीय ब्रँडची नावे सांगा.
- फ) आंतरराष्ट्रीय विपणनातील “व्यापार अडथळे” ही संज्ञा परिभाषित करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार मुद्द्यांवर सविस्तर लिहा.

[4 × 5 = 20]

- अ) आंतरराष्ट्रीय विपणनातील प्रमुख आव्हाने आणि संधी काय आहेत?
- ब) आंतरराष्ट्रीय विपणनातील सामाजिक-सांस्कृतिक घटकांचे महत्त्व उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
- क) वितरण प्रणालीमध्ये समाविष्ट असलेले घटक सांगा.
- ड) सूक्ष्म आर्थिक पर्यावरणावर एक टीप लिहा.
- इ) आंतरराष्ट्रीय उत्पादन धोरण आणि त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- फ) जागतिकीकरणाचा आंतरराष्ट्रीय विपणनावर कसा परिणाम झाला आहे ते स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[4 × 5 = 20]

- अ) आंतरराष्ट्रीय बाजारपेठेत देशांतर्गत बाजारपेठेपेक्षा जाहिराती कशा वेगळ्या आहेत?
- ब) जागतिक बाजारपेठेत भारतीय कंपन्यांचे स्पर्धात्मक फायदे काय आहेत याचे विश्लेषण करा.
- क) आंतरराष्ट्रीय व्यापार सुलभ करण्यात एक्झिम बँकेची भूमिका काय आहे याचे वर्णन करा.
- ड) निर्यात जोखीम कमी करण्यात वित्तीय संस्था कशी मदत करतात?
- इ) निर्यात व्यवसायांसाठी आर्थिक सहाय्य मिळविण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- फ) आंतरराष्ट्रीय बाजारपेठेतील प्रमुख आव्हाने कोणती आहेत?

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[2 × 10 = 20]

- अ) आंतरराष्ट्रीय विपणनात सांस्कृतिक आणि तांत्रिक घटकांची भूमिका उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
- ब) भारतातील अलीकडील आयात आणि निर्यात धोरणे स्पष्ट करा.
- क) भारत सरकार निर्यातदारांना कोणते आर्थिक आणि आर्थिक प्रोत्साहन देते?

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5889

[Total No. of Pages : 2

[6449]-311

**M.Com. (Part - II) (SODL)
204-I : SPECIALIZED AUDITING
(2019 Pattern) (Semester - III)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any 5 questions out of 6:

[5 × 2 = 10]

- a) Define, Goods and Service Tax.
- b) What is Internal Auditing.
- c) What do you mean ledger balances.
- d) Define The term Interest on Overdue.
- e) What do you mean by Special Audit.
- f) What do you mean by Auditor.

Q2) Attempt any 4 questions out of 6:

[4 × 5 = 20]

- a) Assessment.
- b) Areas of Internal Audit.
- c) Going concern and Liquidity Risk Assessment.
- d) Conditions of Cancellation of registration.
- e) Process of Audit.
- f) Cash verification Procedure.

P.T.O.

Q3) Attempt any 4 questions out of 6:

[4 × 5 = 20]

- a) Explain the elements of internal Control.
- b) Explain the various types of Opinion.
- c) Briefly explain the concept of internal control.
- d) Explain the verification of assets and liabilities of banking companies.
- e) Which are the drawbacks of consumer co-operative stores.
- f) Explain the procedure of valuation of book debts.

Q4) Attempt any 2 questions out of 3:

[2 × 10 = 20]

- a) Explain in details the important enactments related to banking sector in India.
- b) Explain in details the important provisions as motioned under the Maharashtra state cooperative societies act.
- c) Explain in details the audit procedures in case of bank balances and cash balances.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5890

[Total No. of Pages : 4

[6449]-312

M.Com. II (SODL)

**206-I : WTO - Norms and Practices
(2019 Pattern) (Semester - III)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Solve any 5 of the following questions.

[5 × 2 = 10]

- a) What is GATT?
- b) Where and in which country is the secretariat of WTO located.
- c) Write the main objective of TBT Agreement.
- d) Explain the concept of Schedule of Concessions.
- e) What is intellectual property?
- f) Write the objective of TRIPS Agreement?
- g) Which two institutions were created from the Britton Woods Conference of WTO.

Q2) Write any 4 of the following notes.

[4 × 5 = 20]

- a) Relationship between World Trade Organization and human rights.
- b) Scope of Trade in Services (GATT).
- c) Freedom of movement/transit (Article 5).
- d) Objectives of WTO.
- e) Important principles of Trade in Services (GATT).
- f) Decision-making process and membership.

P.T.O.

Q3) Write the answers to any 4 of the following questions in brief.[4 × 5 = 20]

- a) Explain the important principles of GATT.
- b) Explain the objectives of the World Trade Organization.
- c) Explain the special provisions related to film production.
- d) Explain the role of the major players in the dispute settlement process.
- e) Explain the WTO and the Agreement on Agriculture in brief.
- f) Explain the benefits of the WTO dispute settlement process.

Q4) Write the answers to any 2 of the following questions in detail.[2 × 10 = 20]

- a) Explain the historical background from GATT to WTO in detail.
- b) Explain the dispute settlement process in the WTO and its components in detail.
- c) Explain in detail how India has responded to the WTO.

Total No. of Questions : 4]

PD-5890

[6449]-312

M.Com. II (SODL)

206-I : WTO - Norms and Practices
(2019 Pattern) (Semester - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही 5 प्रश्न सोडवा.

[5 × 2 = 10]

- अ) गॅट म्हणजे काय?
- ब) WTO चे सचिवालय कोठे व कोणत्या देशात आहे.
- क) TBT कराराचा मुख्य उद्देश लिहा.
- ड) सवलतींचे वेळापत्रक संकल्पना स्पष्ट करा.
- इ) बौद्धिक संपदा म्हणजे काय?
- फ) TRIPS कराराचे उद्दिष्ट लिहा?
- य) WTO च्या ब्रिटन वूड्स परिषदेतून कोणत्या दोन संस्थांची निर्मिती झाली.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही 4 टिपा लिहा.

[4 × 5 = 20]

- अ) जागतिक व्यापार संघटना आणि मानवाधिकार यांचा संबंध.
- ब) सेवा व्यापार (गॅट) ची व्याप्ती.
- क) वाहतूक/संक्रमण स्वातंत्र्य (कलम 5)
- ड) जागतिक व्यापार संघटनेची उद्दिष्टे.
- इ) सेवा व्यापार (गॅट) ची महत्त्वाची तत्त्वे.
- फ) निर्णय घेण्याची प्रक्रिया आणि सदस्यत्व.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही 4 प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा.

[4 × 5 = 20]

- अ) गॅट ची महत्त्वाची तत्वे स्पष्ट करा.
- ब) जागतिक व्यापार संघटनेची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- क) चलचित्रपट निर्मिती संबंधित विशेष तरतुदी स्पष्ट करा.
- ड) विवाद निवारण प्रक्रियेत प्रमुख खेळाडूंची भूमिका स्पष्ट करा.
- इ) जागतिक व्यापार संघटना आणि कृषी करार थोडक्यात स्पष्ट करा.
- फ) जागतिक व्यापार संघटना विवाद निराकरण प्रक्रियेचे फायदे स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही 2 प्रश्नांची उत्तरे सविस्तर लिहा.

[2 × 10 = 20]

- अ) गॅट ते जागतिक व्यापार संघटना एक ऐतिहासिक पार्श्वभूमी सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) जागतिक व्यापार संघटनेतील विवाद निराकरण प्रक्रिया आणि त्याचे घटक सविस्तर स्पष्ट करा.
- क) जागतिक व्यापार संघटनेला भारताचा प्रतिसाद कसा आहे ते सविस्तर स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5891

[Total No. of Pages : 2

[6449]-313

M.Com. - II (SODL)

MANAGEMENT AUDIT

**208 - I: Management Audit & Case Studies in Advanced
Cost Accounting & Cost System
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidate:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any five questions out of the following:

[10]

- a) What do you mean by first-in-first-out (FIFO)?
- b) State the meaning of Management Audit.
- c) What is corporate culture?
- d) What is social cost?
- e) Define the term Corporate Image.
- f) What do you mean by Management Development?
- g) Explain the traditional concept of Internal Audit.

Q2) Answer any four questions out of the following:

[20]

- a) What are the different methods of recruitment?
- b) Write any five functions of Internal Auditor.
- c) Explain in detail evaluation of corporate Image.
- d) What do you mean by Idle Time?
- e) Explain the objectives of Social Cost Benefit Analysis.
- f) What are the objectives of Operational Audit?

P.T.O.

Q3) Answer any four questions out of the following:

[20]

- a) Explain the functions of distribution department.
- b) Write the Evaluation of Operational Audit.
- c) State the difference between Financial Audit and Management Audit.
- d) Write note on Cost Audit Report.
- e) State corporate development strategy.
- f) What are the methods of training and Development?

Q4) Answer any two out of the following:

[20]

- a) What are the sources of corporate Image.
- b) Explain Management Audit Programme.
- c) What are the different types of Audit?
- d) Explain the corporate social responsibilities.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5892

[Total No. of Pages : 4

[6449]-314

M.Com. (Part - II) (SODL)

**210-I : CO-OPERATIVE BANKING SYSTEM
(2019 Pattern) (Semester - III)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five of the following :

[10]

- a) What is a Secured Loan?
- b) What do you mean by Cash Credit?
- c) What do you mean by Overdraft?
- d) What is Horticulture?
- e) What is the short-term Credit Supply?
- f) What do you mean by microfinance?

Q2) Attempt any four of the following :

[20]

- a) Explain different types of Crop Loan.
- b) Explain the advantages of the Kisan Credit Card Scheme.
- c) Briefly explain the functions of Maharashtra State Co-operative Bank (MSC).
- d) Explain the Developmental functions of NABARD.
- e) Explain the objectives of the National Federation of State Co-operative Bank (NAFSCOB)
- f) Write a Short Note on the origin of the National Co-operative and Rural Development Bank Federation Ltd.(NCARDB)

P.T.O.

Q3) Attempt any Four of the following :

[20]

- a) Explain the features of the Kisan Credit Card Scheme.
- b) Write a Short Note on Non-Performing Assets.
- c) Briefly explain the refinance scheme of NABARD.
- d) Explain the role of Maharashtra State Cooperative Bank in the development of the co-operative movement in Maharashtra.
- e) Explain the functions of the National Federation of State Co-operative Bank (NAFSCOB)
- f) Explain the problems of Maharashtra State Cooperative Bank.

Q4) Attempt any Two of the following :

[20]

- a) Explain the RBI regulations regarding advances to priority sectors.
- b) Explain the evolution of Maharashtra State Co-operative Bank in Maharashtra.
- c) Explain the need to enhance the scope of NABARD.

Total No. of Questions : 4]

PD-5892

[6449]-314

M.Com. (Part - II) (SODL)

210-I : सहकारी बँकिंग प्रणाली

(2019 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा : [10]

- अ) सुरक्षित कर्ज म्हणजे काय?
- ब) रोख कर्ज म्हणजे काय?
- क) अधिकर्ष म्हणजे काय?
- ड) फलोत्पादन म्हणजे काय?
- इ) अल्पकालीन कर्ज पुरवठा म्हणजे काय?
- फ) सूक्ष्मवित्त म्हणजे काय?

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा : [20]

- अ) पीक कर्जाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
- ब) किसान क्रेडिट कार्ड योजनेचे फायदे स्पष्ट करा.
- क) महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेची (एमएससी) कार्ये थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ड) नाबार्डची विकासात्मक कार्ये स्पष्ट करा.
- इ) राष्ट्रीय राज्य सहकारी बँक संघाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- फ) राष्ट्रीय सहकारी कृषी आणि ग्रामीण विकास बँक संघ मर्यादित यावर टीप लिहा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

[20]

- अ) किसान क्रेडिट कार्ड योजनेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ब) निष्क्रिय मालमत्ता यावर टीप लिहा.
- क) नाबार्डच्या पुनर्वित्त योजना थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ड) महाराष्ट्रातील सहकारी चळवळीच्या विकासात महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेची भूमिका स्पष्ट करा.
- इ) राष्ट्रीय राज्य सहकारी बँकेच्या संघाचे (NAFSCOB) कार्य स्पष्ट करा.
- फ) महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेच्या समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

[20]

- अ) प्राधान्य क्षेत्रांना कर्ज देण्याबाबत आरबीआयचे नियम स्पष्ट करा.
- ब) महाराष्ट्रातील महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेच्या उत्क्रांती स्पष्ट करा.
- क) नाबार्डची व्याप्ती वाढवण्याची गरज स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5893

[Total No. of Pages : 4

[6449]-315

M.Com. (SODL)

212-I : ENTREPRENEURSHIP

(2019 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five of the following :

[5 × 2 = 10]

- a) What is business plan?
- b) State the meaning of entrepreneurship.
- c) What do you mean by Creativity?
- d) Define Innovation.
- e) What is MIDC?
- f) What is DIC?

Q2) Write notes on any four of the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Maharashtra Centre for Entrepreneurship Development (MCED)
- b) Science technology and entrepreneurship development.
- c) Industrial Finance Corporation of India (IFCI).
- d) Maharashtra industrial Technical Consultancy Organization (MITCON)
- e) Creativity in problem solving.
- f) Contents of business plan.

P.T.O.

Q3) Answer any four of the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Explain the importance of business plan.
- b) Explain the role of creativity and innovation in developing new business markets.
- c) State the importance of IDBI.
- d) State the functions of Small Industries Service Institute (SISIs).
- e) Explain the challenges in entrepreneurship development.
- f) Explain the process of preparing a business plan.

Q4) Attempt any two of the following :

[2 × 10 = 20]

- a) Explain the role of Government in entrepreneurship development.
- b) Explain the importance of Creativity and Innovation in entrepreneurship.
- c) Explain the role of Small Industries Development Bank of India (SIDBI) in entrepreneurship development.

Total No. of Questions : 4]

PD-5893

[6449]-315

M.Com. (SODL)

212-I : ENTREPRENEURSHIP

(2019 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[5 × 2 = 10]

- अ) व्यवसाय योजना म्हणजे काय?
- ब) उद्योजकतेचा अर्थ सांगा.
- क) सर्जनशीलता म्हणजे काय?
- ड) नवोपक्रमाची व्याख्या करा.
- इ) एमआयडीसी म्हणजे काय?
- फ) डीआयसी म्हणजे काय?

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार बाबींवर टीपा लिहा.

[4 × 5 = 20]

- अ) महाराष्ट्र उद्योजकता विकास केंद्र.
- ब) विज्ञान तंत्रज्ञान आणि उद्योजकता विकास.
- क) भारतीय औद्योगिक वित्त महामंडळ (IFCI)
- ड) औद्योगिक तांत्रिक सल्लागार संघटना (MITCON)
- इ) समस्या सोडवण्यातील सर्जनशीलता
- फ) व्यवसाय योजनेचे घटक

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[4 × 5 = 20]

- अ) व्यवसाय योजनेचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ब) नवीन व्यवसाय बाजारपेठ विकसित करण्यात सर्जनशीलता आणि नवोपक्रमाची भूमिका स्पष्ट करा.
- क) आयडीबीआयचे महत्त्व सांगा.
- ड) लघु उद्योग सेवा संस्थेची (एसआयएसआय) कार्ये सांगा.
- इ) उद्योजकता विकासातील आव्हाने स्पष्ट करा.
- फ) व्यवसाय योजना तयार करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[2 × 10 = 20]

- अ) उद्योजकता विकासात सरकारची भूमिका स्पष्ट करा.
- ब) उद्योजकतेमध्ये सर्जनशीलता आणि नवोपक्रमाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- क) उद्योजकता विकासात स्मॉल इंडस्ट्रीस डेव्हलपमेंट बँक ऑफ इंडिया (SIDBI) ची भूमिका स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5894

[Total No. of Pages : 4

[6449]-316

M.Com. (SODL)

214 - I : ORGANISATIONAL BEHAVIOUR - I
(2019 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any five out of the following :

[5 × 2 = 10]

- a) Which are the objectives of Organizational Behaviour?
- b) List the five models of Organizational Behaviour.
- c) What do you mean by Job Satisfaction?
- d) Define the term Personality.
- e) Which are the causes of Stress?
- f) What is Organizational Culture?

Q2) Write notes on any four of the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Write a short note on Impact of Globalization on Organizational Behaviour.
- b) Explain the limitations of Organizational Culture.
- c) Write a short note on Vroom's Expectancy Theory of Motivation.
- d) What is Job Satisfaction and explain its Outcomes.
- e) Explain the Meaning and Attributes of Personality.
- f) Explain the Horizontal and Virtual Designs in Organizations.

P.T.O.

Q3) Answer any four of the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Explain the conceptual study of Organizational Behaviour.
- b) Explain the concept and types of conflict.
- c) Explain the relationship between job satisfaction and employee performance.
- d) What are the different types of groups in an organization?
- e) How does motivation influence employee behavior?
- f) Write a short Note on Teamwork.

Q4) Attempt any two of the following :

[2 × 10 = 20]

- a) Explain the characteristics and its types of motivation.
- b) Describe the importance of Information Technology in modern organizations.
- c) Explain the concept of work-life balance and its significance in employee well-being.

Total No. of Questions : 4]

PD-5894

[6449]-316

M.Com. (SODL)

214 - I : ORGANISATIONAL BEHAVIOUR - I

(2019 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा :

[5 × 2 = 10]

- अ) संघटनात्मक वर्तनाची उद्दिष्टे कोणते आहेत?
- ब) संघटनात्मक वर्तनाचे पाच मॉडेल्स लिहा.
- क) कार्य समाधान म्हणजे काय?
- ड) व्यक्तिमत्त्व शब्दाची व्याख्या करा.
- इ) ताणतणावाची कारणे कोणती आहेत?
- फ) संघटनात्मक संस्कृती म्हणजे काय?

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्न उत्तरे द्या :

[4 × 5 = 20]

- अ) जागतिकीकरणाचा संघटनात्मक वर्तनावर होणाऱ्या परिणाम यावर थोडक्यात टीप लिहा.
- ब) संघटनात्मक संस्कृतीचे तोटे स्पष्ट करा.
- क) व्रूमच्या प्रेरणाविषयक अपेक्षा सिद्धांत यावर थोडक्यात टीप लिहा.
- ड) कार्य समाधान म्हणजे काय आणि त्याचे परिणाम स्पष्ट करा.
- इ) व्यक्तिमत्त्वाचा अर्थ आणि गुणधर्म स्पष्ट करा.
- फ) संघटनांमधील क्षैतिज आणि आभासी रचना स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न उत्तरे द्या:

[4 × 5 = 20]

- अ) संघटनात्मक वर्तनाच्या संकल्पनात्मक अभ्यासाचे स्पष्टीकरण द्या.
- ब) संघर्ष या संकल्पनेचे स्पष्टीकरण द्या आणि त्याचे प्रकार सांगा.
- क) कार्य समाधान आणि कर्मचारी कार्यक्षमतेमधील सह संबंध स्पष्ट करा.
- ड) संघटनेतील गटांचे वेगवेगळे प्रकार कोणते आहेत?
- इ) प्रेरणा कर्मचाऱ्यांच्या वर्तनावर कसा परिणाम करते?
- फ) संघकार्य यावर थोडक्यात टिप लिहा

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :

[2 × 10 = 20]

- अ) अभिप्रेरणेची वैशिष्ट्ये आणि प्रकार स्पष्ट करा.
- ब) आधुनिक संघटनांमध्ये माहिती तंत्रज्ञानाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- क) कार्य – जीवन समतोल या संकल्पनेचे स्पष्टीकरण द्या आणि कर्मचारी कल्याणासाठी त्याचे महत्त्व सांगा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5895

[Total No. of Pages : 4

[6449]-317

M.Com. (Part - II) (SODL)

216-I : INTERNATIONAL FINANCE

(2019 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in one sentence (Attempt any 5).

[5 × 2 = 10]

- a) What is the full form of ADR?
- b) What is the full form of ECB?
- c) What is Public Debt?
- d) What is the full form of FERA?
- e) What is the exchange rate?
- f) What is the full form of KYC?

Q2) Attempt any Four of the following.

[4 × 5 = 20]

- a) Explain the Euro Currency Market and India
- b) Explain the Concept International Monetary Fund (IMF)
- c) Write a shot note on Foreign Convertible Bonds.
- d) Explain the Concept of International Finance Corporation (IFC).
- e) Explain the Concept of World Bank.
- f) Explain the Concept of Correspondent Bank.

P.T.O.

Q3) Attempt any Four of the following.

[4 × 5 = 20]

- a) What is PayPal? Explain the services provided by PayPal.
- b) Briefly explain the objectives of the International Finance Corporation (IFC).
- c) Briefly explain the different types of currency exchange rate systems.
- d) Briefly describe the organization and management of the International Monetary Fund (IMF).
- e) Explain the classification of exchange rate systems.
- f) Explain the various instruments of the international securities market.

Q4) Attempt any two of the following.

[2 × 10 = 20]

- a) Explain in detail the role of the Reserve Bank in regulating and supervising foreign banking operations.
- b) What is convertible and non-convertible currency? Explain the differences between convertible and non-convertible currency.
- c) Provide detailed information about the BRICS organization and explain its functions and role.

Total No. of Questions : 4]

PD-5895

[6449]-317

M.Com. (Part - II) (SODL)

216-I : INTERNATIONAL FINANCE

(2019 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) एका वाक्यात उत्तर लिहा. (कोणतेही पाच)

[5 × 2 = 10]

- अ) एडीआरचे (ADR) पूर्ण रूप काय आहे?
- ब) ईसीबीचे (ECB) पूर्ण रूप काय आहे?
- क) सार्वजनिक कर्ज म्हणजे काय?
- ड) FERA चे पूर्ण रूप काय आहे?
- इ) विनिमय दर काय आहे?
- फ) KYC चे पूर्ण रूप काय आहे?

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[4 × 5 = 20]

- अ) युरो चलन बाजार आणि भारत स्पष्ट करा.
- ब) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी (IMF) ची संकल्पना स्पष्ट करा.
- क) परकीय परिवर्तनीय रोख्यांवर एक टीप लिहा.
- ड) आंतरराष्ट्रीय वित्त महामंडळ (IFC) ची संकल्पना स्पष्ट करा.
- इ) जागतिक बँकेची संकल्पना स्पष्ट करा.
- फ) करस्पॉन्डंट बँकेची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[4 × 5 = 20]

- अ) पेपाल म्हणजे काय? पेपाल द्वारे प्रदान केलेल्या सेवा स्पष्ट करा.
- ब) आंतरराष्ट्रीय वित्त महामंडळ (IFC) चे उद्दिष्ट थोडक्यात स्पष्ट करा.
- क) विविध प्रकारच्या चलन विनिमय दर प्रणाली थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ड) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी (IMF) च्या संघटनेचे आणि व्यवस्थापनाचे थोडक्यात वर्णन करा.
- इ) विनिमय दर प्रणालींचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.
- फ) आंतरराष्ट्रीय सिक्युरिटीजबाजारातील विविध साधनांचे स्पष्टीकरण द्या.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[2 × 10 = 20]

- अ) परदेशी बँकिंग कामकाजाचे नियमन आणि देखरेख करण्यात रिझर्व्ह बँकेची भूमिका सविस्तरपणे स्पष्ट करा.
- ब) परिवर्तनीय आणि अ-परिवर्तनीय चलन म्हणजे काय? परिवर्तनीय आणि अ-परिवर्तनीय चलनातील फरक स्पष्ट करा.
- क) ब्रिक्स संघटनेबद्दल सविस्तर माहिती द्या आणि तिची कार्ये आणि भूमिका स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-5896

[Total No. of Pages : 4

[6449]-318

M.Com. - II (SODL)

**218-I : MARKETING RESEARCH
(2019 Pattern) (Semester - III)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define any five of the following terms :

[10]

- a) Online Targeted Advertising
- b) Online Brand Perception Research
- c) Viewership Survey
- d) Home Audit
- e) Conjoint Analysis for product research
- f) Marketing Mix

Q2) Write a note on any four of the following :

[20]

- a) Types of Marketing Surveys
- b) Career in Marketing Research
- c) Significance of MDSS in Decision-Making
- d) Consumer Marketing Research
- e) Secondary Data Sources
- f) Advantages of Web based Marketing Research

P.T.O.

Q3) Answer any four of the following :

[20]

- a) Reach Analysis
- b) Marketing Research in Social Media
- c) Shop & Retail Audits
- d) Importance of Market Information.
- e) Industrial Marketing Research
- f) Developing Hypothesis

Q4) Attempt any two of the following :

[20]

- a) Describe the role of marketing research in marketing and its implications on the marketing mix (7 P's).
- b) Explain the difference between industrial and consumer marketing research.
- c) Define Market Information. Explain its importance and various sources for collecting Market information.

Total No. of Questions : 4]

PD-5896

[6449]-318

M.Com. - II (SODL)

218-I : MARKETING RESEARCH

(2019 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
-

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही पाच संज्ञा परिभाषित करा :

[10]

- अ) ऑनलाइन लक्षित जाहिरात
- ब) ऑनलाइन ब्रँड धारणा संशोधन
- क) प्रेक्षक सर्वेक्षण
- ड) होम ऑडिट
- इ) उत्पादन संशोधनासाठी सांघिक विश्लेषण
- फ) विपणन मिश्रण

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांवर टिपा लिहा :

[20]

- अ) विपणन सर्वेक्षणाचे प्रकार
- ब) विपणन संशोधनातील करिअर
- क) निर्णय प्रक्रियेमध्ये MDSS चे महत्त्व
- ड) ग्राहक विपणन संशोधन
- इ) दुय्यम माहितीचे स्रोत
- फ) वेब आधारित विपणन संशोधनाचे फायदे

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

[20]

- अ) पोहोच विश्लेषण
- ब) सोशल मिडिया द्वारे विपणन संशोधन
- क) दुकाने व किरकोळ विक्री व्यवसायाचे लेखापरीक्षण
- ड) बाजार माहितीचे महत्त्व
- इ) औद्योगिक विपणन संशोधन
- फ) गृहितकांची निर्मिती

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन दीर्घ उत्तरे लिहा :

[20]

- अ) विपणन संशोधनाची विपणनातील भूमिका आणि विपणन मिश्रणातील (7 P's) परिणाम स्पष्ट करा.
- ब) औद्योगिक व ग्राहक विपणन संशोधनातील फरक स्पष्ट करा.
- क) बाजार माहितीची व्याख्या करा. तिचे महत्त्व व माहिती संकलनाचे विविध स्रोत स्पष्ट करा.

